

Zastupljenost lektirnih naslova u školskoj knjižnici kao kriterij odabira učitelja za obvezan popis lektire

Vjekoslava Jurdana¹, Sandra Kadum²,
Daniela Lovreković³

Školska lektira dio je programa književnosti Hrvatskoga jezika te u radu prikazujemo prema kojim kriterijima se biraju djela za popis lektire. Rezultati istraživanja ukazuju nam na to da su učitelji razredne nastave uglavnom zadovoljni trenutnim obveznim popisom lektire zadanim *Nastavnim planom i programom za osnovnu školu*, no smatraju da bi se trebala uvesti i nešto novija i modernija djela u navedeni popis. Većini učitelja dostupna su sva djela s navedenoga obveznoga popisa. Popis lektire poželjno bi bilo mijenjati kroz godine, međutim rezultati istraživanja nam pokazuju da učitelji kada jednom sastave popis lektire za pojedini razred, isti taj popis ponavljaju na više učeničkih generacija. Nadalje, učitelji razredne nastave održavaju sat lektire u školskoj knjižnici u prosjeku jednom do dva puta u jednoj školskoj godini, no većina smatra da bi satovi lektire bili kvalitetniji kada bi ih svaki put mogli održati u školskoj knjižnici. Ispitanici, kao poticaj djeci na čitanje, predlažu razne radionice, čitateljske proslave, prezentacije o omiljenim knjigama i slično, u što se sve mogu uključiti i roditelji jer upravo su učitelji, knjižničari i roditelji oni koji trebaju

-
- 1 Izv. prof. dr. sc. Vjekoslava Jurdana, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Odsjek za razrednu nastavu, Ronjgova 1, 52100 Pula. E-pošta: vjurdana@unipu.hr
 - 2 Doc. dr. sc. Sandra Kadum, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Odsjek za razrednu nastavu, Ronjgova 1, 52100 Pula. E-pošta: skadum@unipu.hr
 - 3 Daniela Lovreković, mag. prim. educ., Osnovna škola Centar, Danteov trg 2, 52100 Pula. E-pošta: danielalo2605@gmail.com

u djeci probuditi ljubav prema knjizi i interesu za čitanjem već od samih početaka.

Ključne riječi: niži razredi osnovne škole, školska lektira, popis lektire, školska knjižnica.

1. Uvod

Prvi susret djeteta s knjigom počinje u roditeljskom domu, a nastavlja se kroz sve razine odgojno-obrazovnoga procesa te traje kroz cijeli život. Čitanjem školske lektire djecu uvodimo u svijet književnosti te im obogaćujemo maštu i proširujemo njihov rječnik. Jerkin (2012, 113; prema Anić, 1994) navodi da se učenici u nastavi „susreću s pisanom građom, ponajprije udžbenicima koje ne smatramo lektirama pa raspolažemo sintagmom školska lektira, a njome su obuhvaćeni ‘tekstovi (čitava djela ili ulomci) koje učenici čitaju po nastavnom planu’“.

Posebnu pažnju stavljamo na djela koja učenici čitaju u nižim razredima osnovne škole jer upravo je to vrijeme kada se u učenika razvija ljubav prema knjizi i čitanju. Učitelj je jedan od onih koji imaju glavnu ulogu u stvaranju budućega čitatelja. Pravilnim odabirom knjiga, pedagoške i literarne vrijednosti, za popis lektire te načinima predstavljanja pojedinoga književnomjetničkoga djela uvelike utječe na to hoće li se dijete pretvoriti u aktivnoga čitatelja. Uz učitelja, značajnu ulogu ima i školska knjižnica jer zastupljenost lektirnih naslova u školskoj knjižnici uvelike može utjecati na odabir djela za popis lektire.

Školskom lektirama učenike uvodimo u svijet književne komunikacije. Poseban naglasak stavljamo na djelima koja učenici čitaju u nižim razredima osnovne škole jer odnos koji dijete ima prema tim djelima može uvelike utjecati hoće li dijete postati čitatelj. Stoga se treba potruditi da kod djeteta razvijemo pozitivan emocionalni odnos prema knjizi. Upravo je uloga učitelja da pomogne učenicima u izboru i razumijevanju knjiga (Gabelica i Težak, 2017). Na početku školske godine, učitelj je zadužen učenike dobro upoznati s obveznim lektirnim naslovima određenima nastavnim programom koje će čitati i o kojima će govoriti na nastavi lektire. Učitelj samostalno odlučuje o postupku odabira knjige zadanim *Nastavnim planom i programom za osnovnu školu* (2006), ali treba biti otvoren i za prijedloge drugih učitelja, knjižničara ili učenika. Važno je učenicima naglasiti da i oni također imaju mogućnost samostalnoga izbora. Također, prije dogovora s učenicima, učitelj je pojedino djelo dužan pročitati kako bi odredio primjerenost i poučnost djela (Lučić-Mumlek, 2004b). Važno je naglasiti da

je popis lektire potrebno mijenjati, a ne godinama zadavati iste knjige za čitanje, osim ako se ne radi o klasičnim književnim djelima koja bi trebao poznavati svaki učenik (Blažeković i Furlan, 1993).

U nastavi i izvannastavnome radu, sva nastojanja trebaju biti usmjerena izgrađivanju pozitivnih odnosa prema književnomjetničkomu tekstu čime se služimo raznim vrstama motivacija. Načini na koje učenike motiviramo na čitanje uvijek trebaju biti originalni i inventivni kako bi ih učenici kao takve emocionalno prihvatili jer se u suprotnom rad na književnomjetničkom tekstu svodi samo na rješavanje postavljenih zadataka, na što učenici gledaju kao na nešto što se mora obaviti (Vranjković, 2011).

Motivacija je u lektirnoj obradi važan poticaj za daljnje čitanje. Na satu je cilj probuditi u učenicima zanimanje za čitanjem djela te im objasniti načine vođenja bilježaka u dnevniku čitanja. Ako sat lektire organiziramo uvijek na nov i drugačiji način, za očekivati je da će se učenik potruditi pročitati pojedino književnomjetničko djelo (Blažević, 2007). Dio nastave lektire učitelj može održati u školskoj knjižnici u suradnji sa školskim knjižničarom. Nastavu u knjižnici poželjno je organizirati što više tijekom školske godine i koliko je to moguće jer pozitivno ozračje u školskoj knjižnici i prijateljski naklonjen knjižničar uvelike utječu na razvoj pozitivnih osobina kod učenika i poticajno djeluju na razvoj ljubavi prema knjizi (Lučić-Mumlek, 2004a).

Školska knjižnica prikuplja, obrađuje i koristi sve izvore znanja te je informacijsko i komunikacijsko središte svake škole. To je mjesto partnerskoga odnosa između učenika, učitelja i knjižničara. Školska knjižnica temelj je za razumijevanje odgojno-obrazovnoga procesa svake škole, te ona omogućava svakomu učeniku da ostvari svoj osobni prostor za učenje (Kovačević i dr., 2004). Fond knjiga osnova je svake školske knjižnice. Ništa ne može utjecati na kvalitetu knjižnice koliko fond knjiga. Nedostatak knjiga, pogrešno odabrane i zastarjele knjige drastično mijenjaju njezinu kvalitetu (Blažeković i Furlan, 1993).

Učenički dio fonda uključuje: knjige za obveznu lektiru, popularno-znanstvenu i informativnu literaturu svih predmeta, enciklopedije, leksikone, rječnike, pravopise, atlase, dječje literarne i druge časopise, novine, knjige na stranim jezicima koji se uče u školi te ostali knjižnički materijali, kao što su filmovi, slike i fotografije (Blažeković i Furlan, 1993).

Knjižnica kao mjesto susreta s knjigom jest i prostor primjene rada u biblioterapiji, odnosno literarnoj biblioterapiji. U knjižnicama se biblioterapija kao metoda počela primjenjivati 1930-ih, a rabili su je tzv. savjetnici – bibliotekari. Oni su prvi koji su stvorili popise književnih djela koja su trebala blagotvorno djelovati na problematično razmišljanje, osjećaje i

ponašanje (Bušljeta i Piskač, 2018, 21).⁴ Namjera uporabe literarnobiblioterapijske lektire nije moraliziranje, propovijedanje ili obrazovanje, nego upoznavanje sa svojim emocijama. Stoga bi trivijalnu književnost trebalo zaobilaziti u “širokom luku” i dati prednost literarnim klasicima, naravno uz dozu zdrave kritičnosti te stavljanja naglasaka na suvremenost, prepoznatljivost problema s obzirom na dob učenica i učenika te atraktivnost teksta. Što se odabira književnih djela tiče, njihova najvažnija osobina mora biti književna kvaliteta, a uz nju bi literarnobiblioterapijska lektira, bilo da se radi o priči, romanu ili pjesmi trebala: a) biti složena, odnosno mora uključivati emocije, unutarnji međusobni sukob, nedumicu, problem ili raspravu; b) omogućiti učenicima da se prepoznaju i raspravljaju o emocijama, borbama i sukobima koje mogu razumjeti i s kojima se mogu identificirati; c) omogućiti učenicima da prvo temeljito istraže probleme prije nego što se ponudi rješenje (Bušljeta i Piskač, 2018, 63).

2. Kriteriji izbora lektirnih naslova

Za popis lektire odabiru se različita djela iz nacionalne književnosti i književnosti drugih naroda koja su temelj svjetske kulture. Ta djela koriste se u odgojne i obrazovne svrhe te trebaju biti primjerena doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika. Izbor djela temelji se na kriteriju tematske i žanrovske raznovrsnosti, pa ih tako Rosandić (1988) dijeli:

(1) Tematska raznovrsnost iskazuje se tematskim krugovima. U prvom razredu osnovne škole postavlja šest do osam tematskih krugova: djeca, životinje i biljke, priroda, roditeljski dom, stvari, uzbudljivi doživljaji, putovanja, igračke i slično. Broj tema se iz razreda u razred povećava, proširuju se tematski krugovi, te se otvaraju nove razine interpretacije. (2) Žanrovska raznovrsnost iskazuje se u odabiru različitih vrsta književnih djela iz svih književnih rodova, što omogućuje razvoj ličnosti i razvijanje specifičnih recepcijskih i analitičkih sposobnosti.

Nadalje, Gabelica i Težak (2017, 50–54) predlažu nekoliko kriterija prema kojima se može izabrati pojedino lektirno djelo:

(1) Kriterij književnoumjetničke vrijednosti nekoga djela, objašnjava važnost estetskoga kriterija u odnosu na pedagoški. Mlađim učenicima često se nude djela koja se smatraju „edukativnima“, ali riječ je o djelima slabije umjetničke kvalitete. Književnost je umjetnost riječi, stoga književna djela koja biramo za učenike ne smiju biti birana isključivo prema načelu edukativnosti.

4 U praktičnome se smislu biblioterapija provodi u nekim knjižnicama poput npr. projekta *Dam – daš* u Gradskoj knjižnici Poreč (Hasimi, 2015).

(2) Kriterij prilagodbe pristupa književnome djelu prema doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika odnosi se na učiteljev angažman u posredovanju pojedinoga djela učenicima. Djela koja biramo za popis lektire trebaju biti prihvatljiva na sadržajnoj, stilskoj i jezičnoj razini određenoj dobi djeteta. No, postoje djela koja su tematski savršena za određenu dob, ali u stvarnosti njihov opseg ne odgovara čitateljskim sposobnostima te dobi. Jedan od primarnih ciljeva je da dijete zavoli čitanje, posebice u osnovnoj školi kada tek usavršava vještinu čitanja, no jasno je da opsežno djelo djetetu može biti odbojno. Ovom problemu može se pristupiti na način da se opsežnija i zahtjevnija djela djeci čitaju naglas u nastavcima te da se pripreme razne aktivnosti koje će djeci pomoći u interpretaciji djela.

(3) Kriterij povezanosti sa školskim programom jer dijete svijet ne promatra kroz nastavne predmete, već kao cjelinu, stoga je lektiru važno korelirati s ostalim predmetima.

(4) Kriterij raznolikosti objašnjava da pojedini književni oblik nije pogodan isključivo samo za jedan razred. Postoje pojedini književni oblici koji se obrađuju samo u pojedinim razredima, kao što je slikovnica koja se obrađuje samo u prvom i drugom razredu, a postoje slikovnice koje su primjerene i djeci starije dobi.

(5) Kriterij učeničkoga ukusa gdje treba odabrati i djela prema ukusu učenika. Učitelj može odabrati pojedini naslov za koji smatra da je u skladu sa interesima učenika ili čak može učenicima dati slobodan izbor za barem jedno djelo tijekom školske godine. Slobodan izbor učenike može potaknuti na dodatno istraživanje, a tijekom rasprave na satu nakon čitanja djela, učitelj se može osvrnuti i na slabosti pojedinoga djela, te na taj način osvjestiti učenike za traganjem kvalitetnih elemenata u književnome djelu.

(6) Kriterij dostupnosti knjiga ovisi o opremljenosti školskih knjižnica određenim lektirnim naslovima, no nedostatak primjeraka knjiga u knjižnicama nikako ne bi trebao biti razlog da se pojedino djelo ne predstavi učenicima. Kao rješenje tom problemu, autori navode zajednička čitanja, tj. čitanje naglas, te projekt *eLektire* koji omogućuje svim učenicima diljem Hrvatske dostupnost mnogih lektirnih djela. Preko spomenute mrežne stranice, učenici mogu na svojim računalima preuzeti brojna lektirna djela, te uživati u lektiri na posve nov način.

3. Cilj istraživanja

Lektira je kao tema vrlo aktualna, ali premalo znanstveno i stručno obrađena. Ovim istraživanjem žele se ispitati stavovi i mišljenja učitelja razredne nastave o zastupljenosti lektirnih naslova u školskoj knjižnici kao kriteriju odabira za obvezan popis lektire. Stoga, na osnovi uvodnih

postavki, iskazuje se sljedeći cilj istraživanja: Na uzorku učitelja razredne nastave utvrditi koji su njihovi kriteriji za odabir pojedine knjige za obvezan popis lektire, kolika je zastupljenost lektirnih naslova u školskim knjižnicama, te ispitati stavove učitelja razredne nastave o mogućim rješenjima za poboljšanje poticanja čitanja lektire među učenicima.

4. Postupak, uzorak i instrument istraživanja

Postupak koji smo koristili za utvrđivanje rezultata ispitivanja jest anketiranje pomoću upitnika za učitelje razredne nastave. Istraživanje je obuhvatilo 202 učitelja razredne nastave. Sudjelovanje ispitanika u istraživanju bilo je anonimno, a upitnik je konstruiran i upotrijebljen isključivo za potrebe znanstvenoga istraživanja. Prva dva pitanja anketnoga upitnika ispituju spol i godine radnoga iskustva u djelatnosti osnovnoškolskoga odgoja i obrazovanja. Najveći postotak ispitanika ženskoga je spola, točnije njih 97,5 %. Samo 2,5 % ispitanika muškoga je spola. Najveći postotak ispitanika (32,7 %) ima manje od 5 godina radnoga iskustva u djelatnosti osnovnoškolskoga odgoja i obrazovanja. Od 5 do 15 godina radnoga iskustva ima 25,7 % ispitanika, od 16 do 25 godina radnoga iskustva 18,8 % ispitanika, a od 26 do 35 godina 17,3 % ispitanika. Najmanji postotak ispitanika (5,5 %) ima više od 35 godina radnoga iskustva u djelatnosti osnovnoškolskoga odgoja i obrazovanja.

Sljedeća tri pitanja ispituju kriterije po kojima učitelji odabiru knjige za obvezan popis lektire. Zadnji zadatak sastojao se od sedam tvrdnji koje također ispituju kriterije po kojima učitelji odabiru knjige u obveznome popisu lektire. Učitelji su svoje mišljenje izražavali na skali od 1 do 5, odnosno na skali Likertovoga tipa. Zadnje pitanje je otvorenoga tipa i odnosi se na prijedloge učitelja za poboljšanje poticanja čitanja lektire među učenicima. Istraživanju je prethodilo davanje usmenih i pismenih uputa učiteljima o načinu popunjavanja anketnoga upitnika.

5. Rezultati i rasprava

Na prvo pitanje „Što Vam je najbitnije pri odabiru pojedine knjige u popisu lektire za Vaš razred?“, najveći postotak ispitanika 42,6 % odabralo je odgovor „Nastavni plan i program za osnovnu školu“. Odgovor „interesi učenika“ odabralo je 21,8 % ispitanika, a za 31,2 % ispitanika, najbitniji je sadržaj djela. Najmanji postotak ispitanika, njih 4,4 %, odabralo je odgovor „nešto drugo“ pri čemu su ispitanici navodili da im je sve od navedenoga važno, da im je najbitnija dostupnost djela u školskoj knjižnici te da pojeđinu knjigu odabiru prema sposobnostima i intelektualnom razvoju učenika.

Na drugo pitanje, „Koliko često u jednoj školskoj godini održavate sat lektire u školskoj knjižnici?“, najveći postotak ispitanika 50 % odabralo je odgovor „1–2 puta“, dok 31,7 % ispitanika „nikad ne održava“ sat lektire u školskoj knjižnici u jednoj školskoj godini. „3 do 4 puta“ održava sat lektire u školskoj knjižnici 15,3 % ispitanika, a njih najmanje, 1,2 % ispitanika sat lektire u školskoj knjižnici održava „5 i više puta“ u jednoj školskoj godini.

Na sljedeće pitanje, „Koliko je otprilike dostupno knjiga na temelju jednog djela u Vašoj školskoj knjižnici?“, najveći postotak ispitanika, njih 47 % izjasnilo se odgovorom „11–20 knjiga“. Dostupno je 1 do 10 knjiga po djelu u školskoj knjižnici kod 32,2 % ispitanika, a kod 20,3 % ispitanika dostupno je 21 do 30 knjiga. Najmanjem postotku ispitanika 1,2 % dostupno je 31 do 40 knjiga na temelju jednoga djela u školskoj knjižnici.

Sljedeće tvrdnje odnosile su se na kriterije po kojima učitelji odabiru knjige za obvezan popis lektire. Za prvu varijablu (Tablica 1.), „Za svoj razred biram pojedinu knjigu jer se meni ta knjiga osobno sviđela.“, pokazuju da se s njom u potpunosti ne slaže najmanji broj ispitanika, točnije 7,9 % učitelja, 18,3 % učitelja se djelomično ne slaže, 17,8 % učitelja se ne može odlučiti slažu li se s tvrdnjom, dok se u potpunosti slaže s tvrdnjom 11,9 % učitelja. Najveći broj ispitanika, odnosno njih 44,1 % djelomično se slaže s tvrdnjom, što ukazuje na to da je kod većine učitelja jedan od kriterija biranja pojedine knjige za svoj razred taj što im se ta knjiga osobno sviđela.

Tvrdnja	Stupanj slaganja/ne slaganja	<i>f</i>	%
Za svoj razred biram pojedinu knjigu jer se meni ta knjiga osobno sviđela.	U potpunosti se ne slažem.	16	7,9
	Djelomično se ne slažem.	37	18,3
	Ne mogu se odlučiti.	36	17,8
	Djelomično se slažem.	89	44,1
	U potpunosti se slažem.	24	11,9
Ukupno:		202	100

Tablica 1. „Za svoj razred biram pojedinu knjigu jer se meni ta knjiga osobno sviđela.“

Dobiveni podatci iz Tablice 2. pokazuju da se s tvrdnjom „Ponavljam istovjetan popis lektire koji sam sastavio/sastavila u radu s više učeničkih generacija, odnosno školskih godina.“ u potpunosti ne slaže 16,8 % ispitanika, 24,3 % ispitanika djelomično se ne slaže, a približan broj ispitanika, točnije njih 21,8 % se ne može odlučiti. Najveći broj ispitanika, njih

32,6 % se djelomično slaže s tvrdnjom, a najmanje ispitanika, njih 4,5 % se u potpunosti slaže.

Tvrdnja	Stupanj slaganja/ne slaganja	f	%
Ponavljam istovjetan popis lektire koji sam sastavio/ sastavila u radu s više učeničkih generacija, odnosno školskih godina.	U potpunosti se ne slažem.	34	16,8
	Djelomično se ne slažem.	49	24,3
	Ne mogu se odlučiti.	44	21,8
	Djelomično se slažem.	66	32,6
	U potpunosti se slažem.	9	4,5
Ukupno:		202	100

Tablica 2. „Ponavljam istovjetan popis lektire koji sam sastavio/sastavila u radu s više učeničkih generacija, odnosno školskih godina.“

Tvrdnja	Stupanj slaganja/ne slaganja	f	%
Sastavljam popis lektire na temelju dostupnosti knjiga u školskoj knjižnici.	U potpunosti se ne slažem.	12	5,9
	Djelomično se ne slažem.	17	8,4
	Ne mogu se odlučiti.	21	10,4
	Djelomično se slažem.	78	38,7
	U potpunosti se slažem.	74	36,6
Ukupno:		202	100

Tablica 3. „Sastavljam popis lektire na temelju dostupnosti knjiga u školskoj knjižnici.“

Najveći broj ispitanika, odnosno 38,7 % učitelja djelomično se slaže s tvrdnjom „Sastavljam popis lektire na temelju dostupnosti knjiga u školskoj knjižnici.“, dok se u potpunosti slaže 36,6 % ispitanika. Ne može se odlučiti slaže li se s tvrdnjom 10,4 % ispitanika, njih 8,4 % djelomično se ne slaže, a 5,9 % ispitanika se u potpunosti ne slaže. Prema dobivenim podacima iz Tablice 3., zaključujemo da je učiteljima popis lektire za njihov razred temeljen na dostupnosti knjiga u školskoj knjižnici. Izračunata je aritmetička sredina 3,34.

Tvrđnja	Stupanj slaganja/ne slaganja	f	%
Zadovoljan/zadovoljna sam trenutnim popisom lektire zadanim Nastavnim planom i programom za osnovnu školu.	U potpunosti se ne slažem.	11	5,5
	Djelomično se ne slažem.	35	17,3
	Ne mogu se odlučiti.	56	27,7
	Djelomično se slažem.	78	38,6
	U potpunosti se slažem.	22	10,9
Ukupno:		202	100

Tablica 4. „Zadovoljan/zadovoljna sam trenutnim popisom lektire zadanim Nastavnim planom i programom za osnovnu školu.“

Prema podacima iz Tablice 4., najmanji broj ispitanika, njih 11 (5,5 %) u potpunosti se na slaže s tvrdnjom „Zadovoljan/zadovoljna sam trenutnim popisom lektire zadanim Nastavnim planom i programom za osnovnu školu.“, 35 (17,3 %) ispitanika djelomično se ne slaže, a 27,7 % ispitanika se ne može odlučiti. Najveći broj ispitanika, 38,6 % učitelja djelomično se slaže s tvrdnjom, dok se u potpunosti slaže njih 10,9 %.

Tvrđnja	Stupanj slaganja/ne slaganja	f	%
Dostupna su mi sva djela s obveznog popisa lektire zadanog Nastavnim planom i programom za osnovnu školu u školskoj knjižnici.	U potpunosti se ne slažem.	28	13,9
	Djelomično se ne slažem.	27	13,4
	Ne mogu se odlučiti.	18	8,9
	Djelomično se slažem.	65	32,2
	U potpunosti se slažem.	64	31,6
Ukupno:		202	100

Tablica 5. „Dostupna su mi sva djela s obveznog popisa lektire zadanog Nastavnim planom i programom za osnovnu školu u školskoj knjižnici.“

Analiza prikupljenih podataka pokazuje da se 13,9 % ispitanika u potpunosti ne slaže s tvrdnjom „Dostupna su mi sva djela s obveznog popisa

lektire zadanog Nastavnim planom i programom za osnovnu školu u školskoj knjižnici.“, 13,4 % ispitanika djelomično se ne slaže, a njih 8,9 % se ne može odlučiti. Djelomično se složilo s navedenom tvrdnjom 32,2 % ispitanika, a 31,6 % ispitanika u potpunosti se složilo. Iz priloženih podataka vidi se da su učiteljima ipak dostupna sva djela s obveznoga popisa lektire zadanoga *Nastavnim planom i programom za osnovnu školu* u školskoj knjižnici.

Tvrdnja	Stupanj slaganja/ne slaganja	f	%
Broj dostupnih djela u školskoj knjižnici utječe na moj odabir djela za popis lektire.	U potpunosti se ne slažem.	11	5,4
	Djelomično se ne slažem.	16	7,9
	Ne mogu se odlučiti.	27	13,4
	Djelomično se slažem.	88	43,6
	U potpunosti se slažem.	60	29,7
Ukupno:		202	100

Tablica 6. „Broj dostupnih djela u školskoj knjižnici utječe na moj odabir djela za popis lektire.“

Najveći broj ispitanika, njih 43,6 % djelomično se slaže s tvrdnjom „Broj dostupnih djela u školskoj knjižnici utječe na moj odabir djela za popis lektire.“, a 29,7 % ispitanika u potpunosti se slaže. Ne može se odlučiti slaže li se s tvrdnjom 13,4 % ispitanika, 7,9 % djelomično se ne slaže, a najmanji broj, njih 5,4 % u potpunosti se ne slaže.

Tvrdnja	Stupanj slaganja/ne slaganja	f	%
Smatram da bi satovi lektire bili kvalitetniji kada bi ih svaki put mogao/mogla održati u knjižnici.	U potpunosti se ne slažem.	23	11,4
	Djelomično se ne slažem.	35	17,3
	Ne mogu se odlučiti.	48	23,8
	Djelomično se slažem.	62	30,7
	U potpunosti se slažem.	34	16,8
Ukupno:		202	100

Tablica 7. „Smatram da bi satovi lektire bili kvalitetniji kada bi ih svaki put mogao/mogla održati u knjižnici.“

S tvrdnjom „Smatram da bi satovi lektire bili kvalitetniji kada bi ih svaki put mogao/mogla održati u knjižnici.“ najmanji broj ispitanika u potpunosti se ne slaže, točnije njih 11,4 %, 17,3 % ispitanika djelomično se ne slaže, a 23,8 % ispitanika nije sigurno da bi satovi lektire bili kvalitetniji kada bi ih se svaki put moglo održavati u knjižnici. Najveći broj ispitanika, njih 30,7 % djelomično se slaže s navedenom tvrdnjom, a 16,8 % u potpunosti se slaže.

U anketnom upitniku zadnje pitanje bilo je otvorenoga tipa, a ispitanicima smo dali na izbor da napišu prijedloge za poboljšanje poticanja čitanja lektire među učenicima. Odgovore smo iščitali i prikazujemo grupirane rezultate:

1. Trebale bi se uvesti modernije i novije, ali nadasve knjige koje su primjerene učenicima u lektirni popis. Također, sudionici smatraju da bi se trebala obratiti pozornost na interese učenika te da bi učenici sami trebali birati naslove za popis lektire u dogovoru s učiteljem.

2. Pristup lektiri trebao bi biti što kreativniji. Učitelji navode da bi učenike trebalo motivirati kroz igru, povezati djela s izvornom stvarnošću i iskustvom djeteta. Navode kako bi trebalo organizirati igrokaze na temu pojedine knjige, napraviti u razredu kutak za čitanje, izrađivati plakate i prezentacije o omiljenim knjigama, organizirati kvizove i čitateljske proslave.

3. Trebalo bi biti što manje prepričavanja i pisanja klasičnih bilježaka, odnosno dnevnika čitanja, a što više čitanja sa zadacima tijekom nastave. Također, učitelji smatraju da bi satove lektire trebalo što više održavati u školskoj knjižnici i surađivati s knjižničarom.

4. Uz suradnju s knjižničarom, ispitanici smatraju da bi trebalo surađivati i s roditeljima i organizirati zajedničke radionice roditelja i djece.

6. Zaključak

Na temelju dobivenih rezultata istraživanja, možemo zaključiti da zastupljenost lektirnih naslova u školskoj knjižnici utječe na odabir djela za popis lektire kod učitelja razredne nastave. Uz dostupnost lektirnih naslova u školskoj knjižnici, bitniji kriteriji prema kojima sastavljaju popis lektire za svoj razred su i *Nastavni plan i program za osnovnu školu* te osobni doživljaj pojedine knjige.

Rezultati istraživanja ukazuju nam na to da su učitelji razredne nastave uglavnom zadovoljni trenutnim obveznim popisom lektire zadanim *Nastavnim planom i programom za osnovnu školu*, no smatraju da bi se trebala uvesti i nešto novija i modernija djela u navedeni popis. Većini učitelja dostupna su sva djela s navedenoga obveznoga popisa. U prosjeku im je dostupno 11–20 lektirnih naslova na temelju jednoga djela u školskoj knjižnici. Popis lektire poželjno bi bilo mijenjati kroz godine, međutim

rezultati istraživanja nam pokazuju da učitelji kada jednom sastave popis lektire za pojedini razred, isti taj popis ponavljaju kod više učeničkih generacija. Možemo pretpostaviti da je razlog tome učiteljev osobni doživljaj pojedine knjige. Važno je da učitelj pročita sva djela prije sastavljanja popisa lektire za svoj razred i odabere ona koja smatra najprikkladnijima za svoje učenike, no također bi bilo poželjno da uvaži i interese svojih učenika te prijedloge svojih kolega i stručnih suradnika, pa čak i roditelja što bi rezultiralo novim, „osvježanim“ popisom lektire.

Nadalje, učitelji razredne nastave održavaju sat lektire u školskoj knjižnici u prosjeku jednom do dva puta u jednoj školskoj godini, no većina smatra da bi satovi lektire bili kvalitetniji kada bi ih svaki put mogli održati u školskoj knjižnici. Međutim, to zahtjeva iznimnu organiziranost i učitelja i školskoga knjižničara te u praksi za vrijeme nastavnoga dana nije moguće svaki lektirni sat održati u knjižnici. Kao alternativa tome, mogu biti razne izvannastavne aktivnosti koje učitelji i knjižničari zajedničkom suradnjom mogu organizirati. Ispitanici kao poticaj djeci na čitanje predlažu razne radionice, čitateljske proslave, prezentacije o omiljenim knjigama i slično, u što se sve mogu uključiti i roditelji jer upravo su učitelji, knjižničari i roditelji oni koji trebaju u djece probuditi ljubav prema knjizi i interesu za čitanjem već od samih početaka.

Literatura

- Anić, Vladimir (1994). Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi liber.
- Blažeković, Tatjana; Furlan, Branka (1993). Knjižnica osnovne škole. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka.
- Blažević, Ivana (2007). Motivacijski postupci u nastavi lektire. Školski vjesnik, 56(6): 91–100.
- Gabelica, Marina; Težak, Dubravka (2017). Kreativni pristup lektiri. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- Bušljeta, Rona; Piskač, Davor (2018). Literarna biblioterapija u nastavi književnosti. Sveučilišni priručnik za nastavnike. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.
- Hasimi, Valentina (2015). Biblioterapija kao način razvijanja čitanja u primarnom obrazovanju. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti; diplomski rad: mentorica Jurdana, Vjekoslava.
- Jerkin, Corinna (2012). Lektira našeg doba. Život i škola, 58(27): 113–133.
- Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasminka (2004). Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Zavod za informacijske i

komunikacijske studije Altagama.

- Lučić-Mumlek, Kata (2004a). Lektira u drugom razredu osnovne škole: priručnik za učitelje. Zagreb: Školska knjiga.
- Lučić-Mumlek, Kata (2004b). Lektira u razrednoj nastavi – metodički priručnik. Zagreb: Školska knjiga.
- Nastavni plan i program za osnovnu školu u Republici Hrvatskoj (2006). Zagreb: Glasnik Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.
- Rosandić, Dragutin (1988). Metodika književnog odgoja i obrazovanja. Zagreb: Školska knjiga.
- Vranjković, Ljiljana (2011). Lektira u razrednoj nastavi. *Život i škola*, 25(3): 193–206.

Representation of literary titles in the school library as a teachers' criterion for required reading

Summary

Required reading is a part of the Croatian Language Literature program, the thesis presents the criteria according to which the reading lists are selected. The research results suggest that classroom teachers are generally satisfied with the current required reading list given by the Curriculum for Elementary Schools, but they consider that some recent and modern works should be introduced into the reading list. Most of the teachers have available all the works from the required reading list. Required reading would be desirable to change through the years, however, research results show that teachers once they compile a reading list for each class, this same list is repeated on several student generations. Furthermore, classroom teachers maintain class lessons in the school library on average once or twice in a school year, but most believe that literature classes would be better if they could be held in the school library every time. Research participants to encourage children to read are proposing a variety of workshops, reading celebrations, presentations about favorite books, etc. in which parents can get involved because the teachers, librarians, and parents are those who need to evoke the love of books and interest in reading in children from the very beginning.

Key words: classroom teaching, required reading, reading list, school library.